

elv alkalmazása következtében novellák és publicisztikai írások váltakozva bukkannak fel a kötetben. Móricz riportjait, napilap-cikkeit is megbecsüljük, de novelláinak sokkal nagyobb az átütő ereje. Ha vegyítjük a két műfaj írásait, ez a különbség, a publicisztikai írások kárára nagyon erősen kiütözik. El kellett volna keríteni kötetben belül a szépirodalom és a publicisztika körébe vágó írásokat. A *kis vereshajú* c. nyolcvan lap terjedelmű kisregényt is inkább ki kellett volna hagyni ebből a gyűjteményből, ahogy *Az Isten háta mögött* és a *Jószerecsét* hasonló terjedelmi és műfaji okok miatt szintén kimaradt.

Szalatnai Rezső *Móricz Zsigmond Szlovákiában* c. tartalmas bevezetője magába foglalja mindazt, ami a tanulmány megírásakor Móricz szlovákiai kapcsolatairól már tisztázott volt. Az igényesen megfogalmazott tanulmányban, amely szépirói alkotásként is megállja a helyét, egyetlen mondat van, amely vitára készítet. Móricz Zsigmond első feleségéről azt írja Szalatnai, hogy „nemcsak megértette az író, hanem ösztökélte az írói hivatás legrangosabb teljesítményére: a társadalmi forrongást és javítást vállaló írásművekre”. Móricz és kortársai vallomásaiból azonban aligha vonhatunk le ilyen következtetéseket. Holics Janka bíráló szavú, okos és morális erejű kritikusa volt Móricz életének és írói munkáinak is, de a társadalom ábrázolásának radikálisabb vagy éppen forradalmi irányai felé nem a feleség, hanem a *Nyugat* írói, mindenekelőtt Ady Endre, és elsősorban saját tapasztalatai, az élő történelem tanulságai sodorták Móriczot.

Vargha Kálmán

Hegedűs Géza: A költői mesterség. Bevezetés a magyar verstanba. Bp. 1959. Móra Ferenc Ifjúsági K. 231 l.

Hegedűs Géza a korábbi magyar verstani kutatások, megállapítások, viták tanulságaira építve a rendszeresség, a nagyközönséghez szólás igényével ír a verstan kérdéseiről, egy „művészet mesterségbeli részéről”. Könyve meg is felel céljának, mind tartalmi, mind pedig formai szempontból.

A bevezetés a könyv céljáról szól a „könyved csevegés hangján”, s megpróbálja elkülöníteni a verset a prózától rámutatva a köznyelv, az irodalmi próza és a vers nyelvi anyagának különbözőségére, valamint ezek kapcsolatára. Az első fejezetben a verstan alapfogalmait tisztázza, élvezetes, szinte társalgási stílusban. A vers specifikumát a „visszatérésben” jelöli meg. Hozzá lehetne tenni, hogy ez nem más, mint a ritmus, de ez nemcsak hangtani elemek bizonyos szabály szerinti, de bizonyos gondolati egységek visszatérését is jelenti (gondolatritmus). En-

nek vizsgálata azonban nem esett bele a könyv vizsgálati körébe. Így a ritmus (visszatérés) alapját a szótagok természetes tulajdonságában (hosszúság—rövidség), helyzeti energiájukban (hangsúlyosság—hangsúlytalanság) és hangzásuk időegymásutáni rendszerében látja. Ez a leszűkítés onnan adódott, hogy kutatási területül főleg a műköltészetet választja, erre utal a cím is: *Költői mesterség*. A továbbiakban röviden megemlíkezik azokról, akik a verstan kérdéseivel foglalkoztak, vizsgálja a verstannak, mint történeti tudománynak a jellegét, az irodalom egyéb részterületeihez való viszonyát. Szemléletesen, a példák bemutatásán és elemzésén keresztül vizsgálja a szótag szerepét, jellegét, a szójárték és a rím problémáját, ennek fajtait, jelzi az ezekből felépülő verssorokat, versszakokat, rímrendszereket, ezek mibenlétét. E fejezetben a költészetnek, mint a valóságát stilizált formában bemutató művészeti ágak nyelvéből, a költői nyelvtanról szól még, majd a fejezet végén a magyaros verselés típusait elemzi, egyúttal vázolja e típusok történeti megjelenését, kialakulását is.

A második, harmadik, negyedik fejezetben ezek részletes kifejtését, egymásrahatását találjuk, de nem marad el az átmeneti jelenségek tárgyalása sem. A könyv egyik értéke, hogy a mai magyar nyelv verstanának bemutatásakor szinte egy esetben sem marad el a jelenségek történeti vizsgálata, a fejlődés felvázolásában szerencsésen ötvöződik egybe a leíró és a történeti módszer mind a felépítésben, mind az egyes részjelenségek elemzésében. Szinte a fejlődési út lezárásaként kerül sor az ötödik fejezetben a szabadvers problematikájának bemutatására, s a hatodikban a XX. századi verselés új vonásainak, eredményeinek, az egyes költők-nél, nemzedékeknél jelentkező specifikumok feltárására.

A hetedik fejezet a verstani mozzanatok hatását vizsgálja. A szerző maga is utal arra, hogy „ingoványos területre” lépünk e kérdések boncolgatásakor, s ezért itt csak a problémák felvetését tűzte ki célul. Rámutat ennek során az akusztikai jelenségek újrafelismeréséből származó versélményre, a rímvárás, rímkésleltetés okozta feszültségre, vagy az egyes jelenségek hagyomány-kialakította hangulatiságára és ebből következő funkciójára stb.

A könyv végén a verstani fogalmak és szakkifejezések precíz és gondos definícióját adja a szerző.

Meszerics István

Benedek Marcell: Kis könyv a versről. Bp. 1960. Gondolat K. 160 l. (Gondolattár, 1.)

Benedek Marcell könyvecskéje ismeretterjesztő munka, a *Gondolattár* első kötete. Célja, hogy megbízható és korszerű ismerete-